

Адміністративне право

УДК 342.14:352 (477)

Іваненко Микола Михайлович

здобувач

Київського кооперативного інституту бізнесу і права

Иваненко Николай Михайлович

соискатель

Киевского кооперативного института бизнеса и права

Ivanenko Mykola

PhD Student of the

Kyiv Cooperative Institute of Business and Law

Науковий керівник:

Курило Володимир Іванович

доктор юридичних наук, професор,

член-кореспондент НААН України, Заслужений юрист України

Національний університет біоресурсів і природокористування України

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ
КООПЕРАТИВІВ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ
ОБСЛУЖИВАЮЩИХ КООПЕРАТИВОВ ОРГАНАМИ МЕСТНОГО
САМОУПРАВЛЕНИЯ
ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION ACTIVITIES OF
AGRICULTURAL SERVICE COOPERATIVES BY LOCAL
GOVERNMENT BODIES**

Анотація. У статті досліджено проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів органами місцевого самоврядування, зокрема, формування останніми нормативно-правової бази регулювання діяльності дрібних сільськогосподарських товаровиробників (особистих селянських та фермерських господарств, фізичних осіб-аграріїв), які наразі не мають належної державної підтримки по причині трансформації законодавства. Визначено необхідність організаційно-правової участі місцевої влади у формуванні кооперативного сегмента аграрного ринку та у подоланні існуючих проблем кооперативів, серед яких: слабка матеріальна база, відсутність кваліфікованих кадрів, недостатня обізнаність селян у перевагах об'єднання зусиль на умовах кооперації тощо. Здійснено аналіз нормативно-правових актів за проблематикою дослідження (закони України «Про сільськогосподарську кооперацію» та «Про місцеве самоврядування в Україні» та встановлено, що основні засади адміністративно-правової підтримки кооперативів органами місцевого самоврядування полягають у формуванні локальних нормативно-правових актів (програм), що формують сприятливе середовище купівельно-збутової діяльності таких кооперативів та надання ними інших послуг для ефективної діяльності на території відповідної територіальної громади виробників сільськогосподарської продукції усіх організаційно-правових форм. Здійснено аналіз реального стану справ щодо розвитку обслуговуючої кооперативної діяльності у сільській місцевості та визначено, що у межах територій сільських територіальних громад процес створення кооперативів є повільним та нестабільним. Запропоновано адміністративно-правові вектори формування органами місцевого самоврядування програм удосконалення функціонування та розвитку кооперативів та обґрунтовано перспективи розвитку аграрної сфери від реалізації таких програм.

Ключові слова: аграрний сектор, аграрний ринок, адміністративно-правове регулювання, місцева громада, нормативно-правовий акт, орган місцевого самоврядування, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив.

Анотація. В статті досліджені проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів органами місцевого самоуправління, в частности, формування останніми нормативно-правової бази регулювання діяльності малих сільськогосподарських товаропроизводителів (личних крестьянських и фермерських хозяйств, физических лиц-аграриев), которые пока не имеют надлежащей государственной поддержки по причине трансформации законодательства. Определена необходимость организационно-правового участия местных властей в формировании кооперативного сегмента аграрного рынка и в преодолении существующих проблем кооперативов, среди которых: слабая материальная база, отсутствие квалифицированных кадров, недостаточная осведомленность крестьян в преимуществах объединения усилий на условиях кооперации и тому подобное. Осуществлен анализ нормативно-правовых актов по проблематике исследования (законы Украины «О сельскохозяйственной кооперации» и «О местном самоуправлении в Украине» и установлено, что основные принципы административно-правовой поддержки кооперативов органами местного самоуправления заключаются в формировании локальных нормативно-правовых актов (программ), которые сформируют благоприятную среду покупательно-сбытовой деятельности таких кооперативов и предоставления ими других услуг для эффективной деятельности на территории соответствующей территориальной общины производителей сельскохозяйственной продукции всех организационно-правовых форм. Осуществлен анализ

реального состояния дел по развитию обслуживающей кооперативной деятельности в сельской местности и определено, что в пределах территорий сельских территориальных общин процесс создания кооперативов является медленным и нестабильным. Предложены административно-правовые векторы формирования органами местного самоуправления программ усовершенствования функционирования и развития кооперативов и обоснованы перспективы развития аграрной сферы от реализации таких программ.

Ключевые слова: *аграрный сектор, аграрный рынок, административно-правовое регулирование, местная община, нормативно-правовой акт, орган местного самоуправления, сельскохозяйственный обслуживающий кооператив.*

Summary. *The article examines the problems of administrative and legal regulation of agricultural service cooperatives by local governments, in particular, the formation of the latter regulatory framework for regulating the activities of small agricultural producers (private farms, individuals, farmers), which currently do not have adequate state support. the reason for the transformation of legislation. The need for organizational and legal participation of local authorities in the formation of the cooperative segment of the agricultural market and in overcoming the existing problems of cooperatives, including: weak material base, lack of qualified personnel, lack of awareness of farmers in the benefits of joint efforts, etc. An analysis of regulations on research (laws of Ukraine "On Agricultural Cooperation" and "On Local Self-Government in Ukraine" and found that the basic principles of administrative and legal support of cooperatives by local governments are the formation of local regulations (programs) , which form a favorable environment for purchasing and marketing activities of such cooperatives and their provision of other services for effective activities in the relevant territorial community of agricultural producers of all organizational and legal forms. The analysis of the*

real state of affairs on the development of service cooperatives in rural areas within the territories of rural territorial communities the process of creation of cooperatives is slow and unstable. Vectors of administrative and legal formation by local governments of programs of improvement of functioning and development are offered cooperatives and substantiated the prospects for the development of the agricultural sector from the implementation of such programs.

Key words: *agrarian sector, agrarian market, administrative and legal regulation, local community, normative legal act, local self - government body, agricultural service cooperative.*

Постановка проблеми. Одним із сучасних пріоритетних напрямків розбудови аграрного сектору економіки будь-якої сільської місцевості України є розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (далі – СОК). Наразі розвиток кооперації є важливим елементом у системі збереження у товарному вигляді та реалізації споживачу виробленої сільськогосподарської продукції, що у межах усієї держави позитивно впливає на забезпечення продовольчої безпеки населення та розвиток територій сільських територіальних громад.

Проте, як показують авторські дослідження та практичний досвід роботи в аграрному секторі, за обсягами та якістю надання послуг діючі СОК не задовольняють зростаючих потреб виробників сільськогосподарської продукції. Адже, значна частина такої продукції повсякденного споживання (картопля та інші овочі, фрукти, молоко, м'ясо тощо) виробляється в особистих селянських і фермерських господарствах, а також фізичними особами-сільськогосподарськими товаровиробниками, які не мають постійно діючих каналів реалізації такої власної продукції. У результаті такого стану справ значна частина вирощеної товарної сільськогосподарської продукції, особливо у віддалених від великих міст

селах, використовується на корма худобі або псується, або частина її потрапляє до кінцевих споживачів через посередників, чи продається селянами на стихійних ринках за нижчими від собівартості виробництва цінами.

У зв'язку із наявністю в Україні досить значної кількості особистих селянських та фермерських господарств, а також фізичних осіб-сільськогосподарських товаровиробників при одночасній відсутності наразі ефективних правових механізмів їх належної державної підтримки по причині недосконалості законодавства, доцільно органам місцевого самоврядування сприяти формуванню кооперативного сегмента аграрного ринку та активної організаційно-правової участі у подоланні існуючих проблем утворення та діяльності СОК, таких: як слабка матеріальна база, відсутність кваліфікованих кадрів як організаторів кооперативного руху, недостатня обізнаність селян у перевагах об'єднання зусиль на умовах кооперації для подальшого розвитку господарської діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивчення стану наукового дослідження означеної проблематики дає підстави зазначити наступне. Проблематиці адміністративно-правового регулювання відносин в аграрному секторі присвячені праці багатьох вітчизняних науковців-правників. Серед них слід виділити, монографічні дослідження В. І. Курила та В. В. Мушенка щодо державного регулювання відносин в аграрному секторі [1–6]; дисертаційні дослідження І. Ю. Ломакіної [7], К. А. Котух [8], Г.С. Іванової [9], окремі наукові праці А.О. Пахомової [10], М.М. Чабаненка [11] та багато інших. Однак, наразі представники юридичної науки не визначилися у питанні загальної доцільності та конкретних заходів адміністративно-правового впливу органів місцевого самоврядування на розвиток кооперативного руху в сільській місцевості як рушійної сили розвитку аграрного сектора.

Формування цілей статті. Виходячи з розуміння загальної проблеми статті, спираючись на напрацьований вітчизняними науковцями передовий досвід у галузі адміністративного права та законодавчі акти, **метою** даної статті є здійснення спроби аналізу основних засад адміністративно-правового регулювання соціально-економічних та організаційних відносин створення та розвитку обслуговуючих кооперативів у сільській місцевості, а також визначення тематичних напрямів формування органами місцевого самоврядування програм удосконалення функціонування та розвитку кооперативів та здійснення прогнозування досягнення результатів від запровадження таких програм.

Виходячи із поставленої мети, основними *завданнями* даної роботи є дослідження правового механізму організаційної підтримки СОК органами місцевого самоврядування у контексті забезпечення економічного зростання виробничих показників в сільському господарстві, зміцненню продовольчої безпеки, формуванню конкурентного середовища на ринку сільськогосподарської продукції, збільшенню обсягів інвестування на розвиток кооперації та сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу. Донесення до читацького загалу результатів дослідження окремих аспектів проблематики адміністративно-правового забезпечення підтримки розвитку СОК органами місцевого самоврядування, на нашу думку, повинно містити аналіз ключових законодавчих характеристик повноважень зазначених вище суб'єктів дослідження та реального стану справ щодо їх розвитку та взаємодії.

У першу чергу, звернемося до законодавчого регулювання досліджуваних відносин. Згідно з Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17.07.1997 року № 469/97-ВР, СОК – сільськогосподарський кооператив, що утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб-виробників сільськогосподарської продукції для організації обслуговування, спрямованого на зменшення

витрат та/або збільшення доходів членів цього кооперативу під час провадження ними сільськогосподарської діяльності та на захист їхніх економічних інтересів. Участь у господарській діяльності СОК – збут через такий кооператив сировини, продукції її переробки, закупівля засобів виробництва, користування технологічними послугами кооперативу в обсязі та порядку, передбачених його статутом та/або правилами внутрішньогосподарської діяльності (стаття 1) [12].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 року № 280/97-ВР визначає «Представницький орган місцевого самоврядування як виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення» (стаття 1) [13].

Отже, основні засади адміністративно-правової підтримки СОК представницькими органами місцевого самоврядування полягають у формуванні локальних нормативно-правових актів, що формують сприятливе середовище купівельно-збутової діяльності таких кооперативів та надання ними технологічних послуг для ефективної господарсько-економічної діяльності сільськогосподарських товаровиробників усіх організаційно-правових форм на території відповідної територіальної громади.

Здійснено описовий аналіз реального стану справ щодо розвитку обслуговуючої кооперативної діяльності у сільській місцевості та зазначимо, що у межах територій сільських територіальних громад процес створення СОК характеризується повільним (нестабільним) розвитком. У свою чергу, особисті селянські, фермерські господарства та фізичні особи-сільськогосподарські товаровиробники в умовах загострення конкуренції на аграрному ринку протягом досить значного часового періоду постійно постають перед проблемою реалізації власної продукції. Крім того, постійне підвищення цін на енергоресурси, сільськогосподарську техніку,

добрива та корми, низький рівень закупівельних цін, відсутність стабільних та надійних каналів збуту сільськогосподарської продукції робить її виробництво збитковим. Недостатнє бюджетне фінансування, низька участь держави у регулюванні аграрного ринку та його нерозвинена інфраструктура є однією із причин поглиблення проблем розвитку сільського господарства.

Усе це призводить до недостатнього рівня розвитку кооперативного сегмента аграрних ринків та до скорочення чисельності самозайнятих осіб в особистих селянських господарствах, міграції працездатного населення з сільської місцевості, руйнування соціальних об'єктів інфраструктури територій сільських територіальних громад.

На нашу думку, дана проблема може знайти своє вирішення за допомогою місцевої підтримки розвитку сільськогосподарської кооперації. Аргументуючи свою позицію, зазначимо, що за рахунок поєднання економії на масштабах виробництва та меншої кількості витрат у особистих селянських господарствах ціни на продукцію у СОК будуть більш прийнятними, порівняно із пропонованими великими виробниками цынами реалізаць. В кооперативах є більше передумов до випуску органічної, екологічно чистої продукції тваринництва та рослинництва, у споживанні якої зростає зацікавленість населення нашої країни .

Вирішення зазначеного питання можливе за умови удосконалення адміністративно-правового механізму підтримки представницькими органами місцевого самоврядування розвитку мережі СОК. На наше переконання, це може стати важливим соціально-економічним чинником підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва на території кожної територіальної громади; а також залучення зовнішніх фінансово-ресурсних інвестицій, що дозволить: покращити рівень якості та асортимент продукції місцевого виробництва, її конкурентоспроможність; збільшити обсяги пропозиції органічної продукції для потреб

внутрішнього ринку, та сприятиме активному розвитку сільських територій, підвищенню рівня і якості життя сільського населення в цілому.

Проведені авторські дослідження механізмів адміністративно-правового регулювання взаємовідносин представницьких органів місцевого самоврядування із СОК дають підстави, посилаючись існуючі наукові позиції та приписи нормативно-правових актів, запропонувати основні складові частини формування програми підтримки розвитку СОК органами місцевого самоврядування відповідних територій територіальних громад України. Період існування такої програми може визначатися самостійно кожним органом місцевого самоврядування, в залежності від стану справ по вирішенню сільськогосподарських питань у межах території кожної територіальної громади.

Отже, необхідною умовою успішного розвитку та функціонування СОК на території кожної територіальної громади є надання їм організаційно-методичної та фінансової підтримки, що забезпечуватиме просування сільськогосподарської продукції особистих селянських, фермерських господарств та інших сільськогосподарських товаровиробників на організований аграрний ринок за стабільними цінами, сприятиме в цілому реалізації потенціалу аграрного сектору економіки та підвищенню його конкурентоспроможності. Зазначений варіант є найбільш обумовленим соціально-економічною ситуацією на селі та таким, що гарантує досягнення параметрів продовольчої безпеки відповідної сільської громади, району, області і держави в цілому.

Як приклад вирішення окремих проблем розвитку кооперативного руху в сільських районах Чернігівської області звернемо увагу на прийняту Ніжинською районною радою Програму підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та сімейних фермерських господарств у Ніжинському районі на період до 2022 року, яка містить положення про реалізацію в районі європейського проекту

«Clima East: Збереження та стале використання торфовищ». У рамках реалізації проекту на території Ніжинського району створено два сільськогосподарських обслуговуючих кооперативи: СОК «Калина» та СОК «Вертіївський» [15].

Загальний аналіз ряду програм, прийняття органами місцевого самоврядування щодо розвитку діяльності СОК дає можливість визначити такі позитивні сторони: додаткове залучення коштів у розвиток сільських територій району; створення нових робочих місць; зростання рівня доходів сімей – членів кооперативу; підвищення рівня якості та асортименту продукції місцевого виробництва; покращення соціально-економічної ситуації територіальних громад.

З метою розв'язання поставлених завдань даного дослідження, пропонуємо визначені автором адміністративно-правові вектори формування органами місцевого самоврядування програм щодо удосконалення функціонування та розвитку СОК у таких напрямках:

- методична та консультативна підтримка діючих та потенційних членів кооперативів;
- навчання та стажування діючих та потенційних членів кооперативів з передачі ефективних методів господарювання, зокрема, розвитку тваринництва, молочарства, садівництва, ягідництва тощо та передачі їм управлінських навичок;
- матеріальна підтримка діючих кооперативів, які планують диверсифікувати свою діяльність, та ініціативних груп, що планують створити нові види кооперативів, шляхом передачі їм в користування обладнання, селекційного матеріалу тощо;
- поширення кращого вітчизняного та зарубіжного досвіду функціонування кооперативного руху шляхом проведення спеціалізованих семінарів, науково-практичних конференцій тощо;

- об'єднання кооперативів територіальної громади навколо створення належних умов для підвищення добробуту власного населення та розвитку сприятливих можливостей таких сільських громад.

В сучасних умовах децентралізації влади та розширення фінансових можливостей територіальних громад вважаємо за можливе та доцільне визначити джерела фінансування програми підтримки діяльності СОК за рахунок коштів місцевих бюджетів, затверджених відповідними радами відповідно до вимог чинного законодавства на умовах співфінансування, а також коштів самих сільськогосподарських товаровиробників, залучених інвестицій, міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством. Визначені фінансові ресурси необхідно спрямовувати на заходи підтримки діючих та подальшого створення нових кооперативів: з надання послуг по обробітку землі та збирання врожаю сільськогосподарських культур, а також багатофункціональних кооперативів, переробних, заготівельно-збутових, постачальницьких та інших видів суб'єктів кооперативної діяльності.

Розвиток кооперативної системи обслуговування виробників сільськогосподарської продукції у межах сільських територій, на яких буде розширено діяльність існуючих та створено нові кооперативи, позитивно вплине на функціонування громади. Бюджети сільських рад отримають збільшення надходжень. Також за рахунок створення СОК підвищаться доходи сільських мешканців – членів кооперативів. За рахунок об'єднання членів кооперативів можливим буде вирішення питання створення нових робочих місць та з'явиться можливість отримання нових знань, що дозволить підвищити продуктивність праці сільських мешканців та зробить її більш привабливою для молоді, яка через відсутність перспектив покидає село. Крім того, за рахунок працевлаштування сільських мешканців та можливостей виконання окремих робіт кооперативами буде зменшено соціальну напругу в сільських громадах. Створення

кооперативів та підвищення добробуту також позитивно вплине на започаткування та розвиток інших супутніх видів підприємницької діяльності у громаді. Із ростом кількості кооперативів центри зайнятості матимуть можливість розглядати їх як значних роботодавців, що працюють в сільській місцевості, проведення спеціалізованих семінарів-тренінгів для безробітних сільських мешканців та курсів для бажаючих скористатися одноразовою допомогою для безробітних на відкриття власної справи.

Контроль за виконанням таких програми та координація заходів, передбачених програмами, на нашу думку, необхідно покласти на профільні комісії районних рад та відділ інфраструктури районних державних адміністрацій.

Висновки. Реалізація запроваджених органами місцевого самоврядування програм підтримки СОК, на наше переконання, сприятиме розвитку: аграрного сектора, інфраструктури сільських територій, фінансово-економічного стану територіальних громад. Здійснення виробництва сільськогосподарської продукції стане таким процесом, де підприємницька зацікавленість складатиме основу економічної мотивації, а інноваційна модель розвитку стане рушійною силою економічного зростання. На нашу думку, формування адміністративно-правового механізму підтримки СОК органами місцевого самоврядування сприятиме таким напрямкам розвитку вітчизняної аграрної сфери: 1) поліпшенню процесів та результатів сільськогосподарського виробництва як передумови задоволення потреб споживачів у доброякісній продукції за доступними цінами; 2) розширенню доступу сільськогосподарських виробників до агросервісних послуг; 3) сприянню розвитку інфраструктури аграрного ринку, розбудові його кооперативного сегмента та виходу сільськогосподарських товаровиробників на вигідні ринки збуту; 4) розвитку сільської місцевості та розбудові соціальної інфраструктури; 5)

розширенню сфери зайнятості сільського населення, створенню нових робочих місць та підвищенню рівня його добробуту; 6) збільшенню наповнення місцевих бюджетів фінансовими коштами; 7) формуванню «сприятливого конкурентного середовища шляхом підтримки розвитку альтернативних комерційним структурам маркетингових каналів руху продукції до споживача, що належать самим сільськогосподарським товаровиробникам» [15]; 8) забезпечення добросовісної конкуренції комерційним посередницьким суб'єктам аграрного підприємництва тощо.

Література

1. Курило В.І. Адміністративні правочини у сільському господарстві України: сучасна парадигма: монографія; за заг. ред. В.К. Шкарупи. К.: Магістр-XXI сторіччя, 2007. 212 с.
2. Курило В.І., Мушенко В.В. Фінансово-правове регулювання державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні: стан та перспективи удосконалення: монографія; за заг. ред. В.І. Курила. Ніжин. 2012. 160 с.
3. Курило В.І., Мушенко В.В., Риженко О.С. Податкові ризики сільськогосподарського виробництва в Україні: фінансово-правова характеристика: монографія; за заг. ред. В.І. Курила. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 191 с.
4. Kurylo V., Mushenok V. Place and the role of local taxes in the functioning of united local communities // Organizational and economic mechanisms of development of the financial system: collective monograph. Riga, 2016. PP. 36–52.
5. Kurylo V., Mushenok V. Legal regulation of budgetary support for agricultural production: theory and modern realities // Formation of modern social, economic organizational mechanisms development of entities agrarian business: collective monograph. Riga, 2017. PP. 136–145.

6. Мушенюк В. В. Фінансово-правові засади державної аграрної політики України: монографія; за заг. ред. д.ю.н., професора, заслуженого юриста України В.І. Курила. Ніжин: Вид. НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 371 с.
7. Ломакіна І.Ю. Державне регулювання сільського господарства в Україні (адміністративно-правовий аспект): автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2016. 20 с.
8. Котух К.А. Принципи адміністративно-правового регулювання в аграрній сфері України: автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2016. 17 с.
9. Іванова Г.С. Адміністративно-правове регулювання у сфері агропромислового комплексу: автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Херсон, 2020. 20 с.
10. Пахомова А.О. Окремі особливості аграрно-правової науки як об'єкта адміністративно-правового регулювання // Науковий вісник приватного та публічного права. 2017. Вип. 4. С. 185–190.
11. Чабаненко М.М. Адміністративно-правові засади регулювання аграрних правовідносин в Україні // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. №2. Т. 2. С. 84–88.
12. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 року № 469/97-ВР (редакція від 19.01.2013, підстава 5495-VI). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv/print/>

14. Програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та сімейних фермерських господарств у Ніжинському районі на період до 2022 року // Офіційний сайт Ніжинської районної ради. URL. : <http://nizhyn-rayrada.cg.gov.ua/index.php?id=21051&tp=2>
15. Сільськогосподарські кооперативи // Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/fermerstvo-ta-kooperaciya/silskogospodarski-kooperativi>.

References

1. Kurylo V.I. Administratyvni pravochyny u sil's'komu hospodarstvi Ukrayiny: suchasna paradyhma: monohrafiya; za zah. red. V.K. Shkarupy. K.: Mahistr-KHKHI storichchya, 2007. 212 s.
2. Kurylo V.I., Mushenok V.V. Finansovo-pravove rehulyuvannya derzhavnoyi pidtrymky sil's'kohospodars'koho vyrobnytstva v Ukrayini: stan ta perspektyvy udoskonalennya: monohrafiya; za zah. red. V.I. Kuryla. Nizhyn. 2012. 160 s.
3. Kurylo V.I., Mushenok V.V., Ryzhenko O.S. Podatkovi ryzyky sil's'kohospodars'koho vyrobnytstva v Ukrayini: finansovo-pravova kharakterystyka: monohrafiya; za zah. red. V.I. Kuryla. Nizhyn: NDU im. M. Hoholya, 2017. 191 s.
4. Kurylo V., Mushenok V. Place and the role of local taxes in the functioning of united local communities // Organizational and economic mechanisms of development of the financial system: collective monograph. Riga, 2016. PP. 36–52.
5. Kurylo V., Mushenok V. Legal regulation of budgetary support for agricultural production: theory and modern realities // Formation of modern social, economic organizational mechanisms development of entities agrarian business: collective monograph. Riga, 2017. PP. 136–145.

6. Mushenok V. V. Finansovo-pravovi zasady derzhavnoyi ahraryoi polityky Ukrayiny: monohrafiya; za zah. red. d.yu.n., profesora, zasluhenoho yurysta Ukrayiny V.I. Kuryla. Nizhyn: Vyd. NDU im. M. Hoholya, 2017. 371 s.
7. Lomakina I.YU. Derzhavne rehulyuvannya sil's'koho hospodarstva v Ukrayini (administratyvno-pravovyy aspekt): avto-ref. dys.... kand. yuryd. nauk: 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiyne pravo. Kyiv, 2016. 20 s.
8. Kotukh K.A. Pryntsypy administratyvno-pravovoho rehulyuvannya v ahraryi sferi Ukrayiny: avto-ref. dys.... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiyne pravo. Kyiv, 2016. 17 s.
9. Ivanova H.S. Administratyvno-pravove rehulyuvannya u sferi ahropromyslovoho kompleksu: avto-ref. dys.... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiyne pravo. Kherson, 2020. 20 s.
10. Pakhomova A.O. Okremi osoblyvosti ahraryo-pravovoyi nauky yak ob'yekta administratyvno-pravovoho rehulyuvannya // Naukovyy visnyk pryvatnoho ta publichnoho prava. 2017. Vyp. 4. S. 185–190.
11. Chabanenko M.M. Administratyvno-pravovi zasady rehulyuvannya ahrarykh pravovidnosyn v Ukrayini // Aktual'ni problemy vitchyznyanoi yurysprudentsiyi. 2017. №2. T. 2. S. 84–88.
12. Pro sil's'kohospodars'ku kooperatsiyu: Zakon Ukrayiny vid 17.07.1997 roku № 469/97-VR (redaktsiya vid 19.01.2013, pidstava 5495-VI). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 21.05.1997 roku № 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv/print/>

14. Prohrama pidtrymky rozvytku sil's'kohospodars'kykh obsluhovuyuchykh kooperatyviv ta simeynykh fermers'kykh gospodarstv u Nizhyns'komu rayoni na period do 2022 roku // Ofitsiynyy sayt Nizhyns'koyi rayonnoyi rady. URL. : <http://nizhyn-rayrada.cg.gov.ua/index.php?id=21051&tp=2>
15. Sil's'kohospodars'ki kooperatyvy // Informatsiyno-analitychnyy portal APK Ukrayiny. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/fermerstvo-ta-kooperaciya/silskogospodarski-kooperativi>.